

چینی‌ها به دنبال پدر رنگ ایران

گفت و گو با «سید علی عسگری ار جنکی»، احیاگر ۶۵۰ نوع رنگ طبیعی که کشور «چین» در به در دنبال او برای گرفتن فرمول تولید این رنگ های گیاهی است

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۴ آبان ۱۴۰۱

۲۹ ربیع الاول ۱۴۴۴ • ۲۶ اکتبر ۲۰۲۲

شماره ۳۱۰۶۴

۲۲۸۴

چین، ترکیه و افغانستان به دنبال پیشرفت در تولید رنگ گیاهی هستند

از او می پرسم به جز کشور چین که به آن جا سفر کرده و دنبال فرمول تولید رنگ گیاهی هستند، آیا کشور های دیگری هم در جهان هستند که در این حوزه فعال باشند که

می گوید: «ریشه این حرفه و صنعت، در ایران است. تعداد رنگ هایی که من در آوردم و تولید یا احیا کردم، در کشور و جهان نمونه ندارد. این که فردی مثل من ۵۸ سال پشت سر هم در رنگرزی فعال باشد، کار هر کسی نیست به خصوص که همه کارهایش روی رنگ های گیاهی باشد. البته تا جایی که من شنیدم و خبر دارم، یک مقداری الان تر کیه در این حوزه فعال شده و افغانستان هم که افرادی را به این جا فرستاد و کار را یاد گرفتند و الان در آن جا مشغول ساخت چنین رنگ هایی هستند. فقط همین دو کشور و ما، سازنده هستیم.»

درآمد روزانه این شغل

بیش از یک میلیون تومان است

از او درباره آینده فعالیت در این شغل، میزان سرمایه مورد نیاز، درآمدش و ... می پرسم که می گوید: «این شغل سرمایه زیادی نسبت به شغل های دیگر نمی خواهد اما چون کارهای

راحت تری برای جوانان هست، دنبال این کار نمی آیند و فقط قدیمی ها در این حرفه مانده اند. البته چند سال پیش و بعد از پیگیری های زیاد، چند دانشکده برای رنگ در کرج، کاشان و ... شروع به کار کردند اما تا حالا نتوانستند یک کارگاه مستقل بزنند چون فقط تئوری درس می دهند و خودتان می دانید که تئوری از زمین تا آسمان با عملی فرق می کند. در باره در آمد هم بگویم که هر وقت بازار فرش خوب باشد، در آمد شغل ما هم خیلی بهتر می شود. مثلا الان که یک مقداری بازار از رونق افتاده، من روزی ۶۰۰ یا ۷۰۰ هزار تومان را به راحتی در می آورم در حالت معمولی، بیشتر از روزی یک میلیون درآمد دارد.»

نگذارید این حرفه نابود شود

در گذشته تعداد استادکاران حرفه رنگرزی ۷۰ نفر بودند که به دلیل نبود زیر ساخت ها به حدود دو نفر رسیده است! پدر رنگ ایران با دلسوزی های زیادی که برای

احیا و تولید رنگ های گیاهی به کار بسته، نگرانی هایی هم دارد و می گوید: «نگذارید این شغل نابود شود چون اشتغال زایی زیادی دارد و یک حرفه ای است که مخصوص ما ایرانی ها بوده. سرمایه زیادی نمی خواهد، کارگاه جداگانه از فرش بافی نمی خواهد، آدم حرفه ای نمی خواهد، فقط آدم مسئولیت پذیر و پرتلاشی می خواهد تا کار را یاد بگیرد و از آن کسب در آمد کند. مسئولان می خواهند بودجه فراوان صرف کنند تا شغل ایجاد کنند، خب همین شغل هست، کمی به آن توجه کنند و از درآمد ریالی اش بهره ببرند. این شغل و ایجاد هر کارگاه، از پنج نفر کارآفرینی می کند به بالا. سالانه تعداد زیادی دانشجو در رشته فرش از دانشگاه دانش آموخته می شوند که بیشتر به دروس تئوری پرداخته و کار عملی چندان انجام نداده اند، حال با حمایت مسئولان و آموزش عملی به این دانش آموزان می توان زمینه اشتغال آن ها را در این حرفه فراهم کرد. حرف آخرم این که امیدوارم مسئولان تا دیر نشده، صدای من را بشنوند و نگذارند این شغل نابود شود.»

عکس ها از مهر و میزان

تولید هر رنگ، ۱۰ تا ۲۰ روز طول می کشد

که داریم، تا ۴۵ کیلو خامه (نخ فرش) در آن قرار می گیرد. وقتی این مواد را در مخزن خوابانیدیم به همراه موادی که برای رنگ طبیعی مورد نیاز است مثلا پوست گردو، پوست بادام، گیاه جاشیر، روناس ساییده و نساییده و ... دیگر خیلی کاری با ما ندارد و فقط باید صبر کنیم تا خامه به خودش رنگ بگیرد. البته در این ۱۰ تا ۲۰ روز، هر ظهر و شب باید آن را چوب بزنیم، شور بدهیم و ... تا خروجی کار یکنواخت در بیاید. همان طور که گفتم و متوجه شدید، همه مراحل این کار، سنتی است و به صورت گیاهی انجام می شود.»

رنگرزه ها دقیقا چه کاری انجام می دهند؟ «عسگری» در پاسخ به این سوال می گوید: «مارنگ های گیاهی را به صورت خواباندنی تولید می کنیم و رسیدن به محصول در این شغل، فوری نیست. تولید یک رنگ گیاهی در تابستان، یک هفته تا ۱۰ روز اما در پاییز و زمستان، ۱۵ تا ۲۰ روز طول می کشد تا محصول نهایی برای استفاده، قابل فروش شود. خامه ای که از کارخانه رسیدگی می آوریم، در این جا شسته و از هم جدا و سپس آماده می شود برای قرار گرفتن در پاتیل رنگ. مخزن

رنگ های گیاهی هم برای سلامتی جسم بهتر است و هم روان

پدر رنگ ایران درباره تفاوت های رنگ های گیاهی و شیمیایی می گوید: «رنگ گیاهی هیچ حساسیتی ندارد، ماندگاری اش در برابر آفتاب، باران و ... زیاد است. هیچ موقع هم چشم را نمی زند، تازه خستگی چشم را می گیرد و به انسان روحیه هم می دهد. بنابراین هم برای سلامتی جسم بهتر است و هم روان. رنگ شیمیایی دقیقا برعکس است. خامه هایی که در کارگاه، من با رنگ های گیاهی رنگ می کنم به دلیل بالا بودن ثبات رنگ به شهرهای تبریز، همدان، اصفهان، یاسوج و نیشابور فرستاده می شود که خوشبختانه تا کنون

با انگیزه در این مسیر گام برمی دارد. او درباره این که آیا تنها استفاده این رنگ های طبیعی برای فرش هاست یا نه، می گوید: «از این رنگ های توان در صنایع دستی برای تولید کیف، نقش و تزیینات و برای تولید گیوه استفاده کرد. همچنین برای گلیم، جاجیم و ... هم استفاده می شود. هر رنگی که ماندگاری داشته باشد، روی این ها استفاده می شود البته این رنگ ها بیشتر روی فرش کاربرد دارد، هر نوع فرش. بنابراین بسیاری از شغل ها وابسته به این صنعت هستند که باید حمایت لازم از این صنعت مهم و کاربردی در استان صورت گیرد.»

می گرفتند

که برگردان را،

چین خطرناک شده

و ... بنابراین مجبور

شدم برگردم ایران و برنامه

عصاره گیری رنگ های گیاهی که تا حد

خوبی پیش رفته بود، نیمه تمام گذاشتم. چین بعد از آن دو یا سه بار دیگر هم برایم دعوت نامه فرستاد اما من گفتم اولاسنم بالاست و دیگر توانایی و حوصله به پایان رساندن این پروژه را ندارم، ثانیا بچه هایم نمی گذارند که به چین بیایم. این را هم بگویم که من قلبا دوست دارم برای نابود نشدن این حرفه در آمدزا و با ریشه ایرانی، تلاش می کنم، بعدش می گوید چرا این کار را در ایران انجام ندادم؟ قطعا شرایطش نبوده و گر نه من خیلی دوست دارم در ایران، این کار را انجام بدهم.»

استفاده از این رنگ ها فقط برای فرش نیست

عسگری که تا امروز بیشتر از ۶۵۰ نوع رنگ طبیعی و گیاهی را تولید کرده است، همچنان با انگیزه در این مسیر گام برمی دارد. او درباره این که آیا تنها استفاده این رنگ های طبیعی برای فرش هاست یا نه، می گوید: «از این رنگ های توان در صنایع دستی برای تولید کیف، نقش و تزیینات و برای تولید گیوه استفاده کرد. همچنین برای گلیم، جاجیم و ... هم استفاده می شود. هر رنگی که ماندگاری داشته باشد، روی این ها استفاده می شود البته این رنگ ها بیشتر روی فرش کاربرد دارد، هر نوع فرش. بنابراین بسیاری از شغل ها وابسته به این صنعت هستند که باید حمایت لازم از این صنعت مهم و کاربردی در استان صورت گیرد.»

چین پیشنهاد داد تا عصاره این رنگ های گیاهی را بسازیم اما ...

«کسی از من حمایت نمی کند. مثلا من پوست های گردو را که درون خامه های ریزم، بعد که می خواهم این پوست ها را که برای رنگ پس دادن بوده، در بیارم، هم و قتم را می گیرم و هم برای آن فردی که می خواهد دوباره خامه را بشوید و مصرف کند، در دسر ساز است. بنابراین چند سال پیش، چین به من پیشنهاد داد که عصاره این رنگ ها را تولید کنم تا مثلا مانند زردچوبه آماده باشد تا فردی برای استفاده از این رنگ، هیچ مشکلی نداشته و در دسترس باشد.» او با این مقدمه باره سفرش به چین می گوید: «از من دعوت شد و امکانات را برای حضورم در چین از طریق یک واسطه ایرانی، فراهم کردند. ایده که مشخص بود، وسایل مورد نیازم را هم فراهم کردند و بعدش رفتیم، کار کردیم، رسید به مرحله آزمایش نهایی که کرونا شروع شد و خانواده ام بسیار تماس

مجید حسین زاده | روزنامه نگار

پرونده

رنگرزی از آن دسته شغل هایی است که سن و سال نمی شناسد؛ دلیل این حرف هم به خاطر تماس های چندین باره ام برای گفت و گو با پدر رنگ ایران است. هر بار که با او تماس می گیرم، می گوید: «مشغول کار هستم، چند ساعت دیگر تماس بگیرید». در همان ابتدای صحبت مان هم، خودش به این مسئله اشاره می کند و می گوید: «بخشید که سرم خیلی شلوغ است. الان ۶۶ ساله ام و ۵۸ سال است که در این کار هستم. این شغل سن و سال نمی شناسد، رنگ و رنگرزی یک کاری است که اگر یک روز سر آن کار نروید، کسل و مریض خواهید شد.» «سید علی عسگری ار جنکی»، پدر رنگ ایران در استان چهارمحال و بختیاری، احیاگر ۶۵۰ نوع رنگ طبیعی فرش است که سایر کشورها مشتری کارهایش هستند. حاشیه خلیج فارس، آمریکا، ژاپن، چین، کانادا و تعدادی از کشورهای اروپایی مشتری فرش هایی با این رنگ های گیاهی هستند. در پرونده امروز زندگی سلام با او درباره حرفه اش، این که چطور پدر رنگ ایران شده، اهمیت این شغل که گفته می شود در استان نه نابودی است، درآمد آن و ... گفت و گویی داشتیم که خواهید خواند.

از ۱۶ سالگی

مغازه رنگرزی زد

«عسگری»، ۶۶ سال دارد و بیش از ۵۸ سال است که در این حرفه مشغول کار است. از او می پرسم که چطور با این حرفه آشنا و به آن علاقه مند شد که می گوید: «من از بچگی و زمانی که به مدرسه می رفتم، علاقه زیادی به فرش قدیمی داشتم. یاد هست وقتی مادرم این فرش ها را می شست، می دیدم که رنگ هایش تغییر نمی کند و این موضوع برایم خیلی جالب بود. کلا به تنوع رنگ هم علاقه زیادی داشتم و معتقد بودم که نباید رنگ همه فرش ها شبیه هم باشد. از همان موقع، رفتم در حرفه رنگ و رنگرزی. آن زمان مادرم فرش می بافت و من به آن کار هم علاقه مند بودم و با او همکاری می کردم تا بتوانم پول در بیاورم. بعد یک مقداری جدا کار کردم، شاگردی کردم، شب ها درس خواندم و ... تا این که در ۱۶ سالگی، خودم مغازه مستقل باز کردم. البته همان طور که گفتم، من تقریبا از ۹ سالگی آمدم در این کار برای کسب تجربه و یادگیری اما با ۴۰ یا ۵۰ هزار تومان ۱۶ سالگی، وسایل مورد نیاز برای این حرفه را خریدم و مغازه خودم را باز کردم.»

قدیم فقط ۳۰ نوع رنگ گیاهی داشتیم، الان ۶۵۰ تا

از پدر رنگ ایران درباره تولید ۶۵۰ نوع رنگ گیاهی می پرسم که ما چرا چپست و چطور به این موفقیت دست یافته است؟ او این طور پاسخ می دهد: «طی این سال ها با ورود به حرفه رنگرزی، ۶۵۰ نوع رنگ گیاهی و ثابت با کد و شناسنامه به ثبت رسانده ام. یکی از آخرین رنگ های تولید شده در سال گذشته، مشکلی پرکلاغی بود که با استقبال خوبی مواجه شد. تا حالا هیچ استادی در کشور نتوانسته این تعداد رنگ را به ثبت برساند. در آن زمان که من وارد این حرفه شدم، اگر درست یادم باشد، رنگ هایی که در استان مصرف می شد، حدود ۳۰ تا بیشتر نبود. من تصمیم گرفتم که تنوع بیشتری به رنگ های گیاهی ببخشم و این اصلا کار ساده ای نبود. شبانه روز برای دستیابی به این هدف تلاش کردم، به استان های دیگر رفتم، در محضر بسیاری از رنگرزه ها شاگردی کردم، با استاد های دیگر این حوزه آشنا شدم و ... تا بتوانم با دانش بیشتری در این حرفه، کار کنم. کم کم رنگ های رایج مورد استفاده در استان های دیگر را با رنگ های گیاهی استان خودمان ترکیب و از فرمول های خلا قانه استفاده کردم و ... تا آن ها را به صورت رنگ ثابت گیاهی در آوردم که ثبات بالایی داشته باشد. بنابراین مدتی برای انجام کارهای تحقیقاتی در خصوص رنگرزی به استان های همجوار سفر کردم و هم اکنون تمامی رنگ های مربوط به خامه ها (نخ فرش ها) از گیاهانی از جمله پوست گردو، پوست بادام، برگ انگور، گیاه گندل، گیاه جاشیر، اسپرک، نیل، روناس و برگ درخت توت و همچنین گل های فصلی تهیه می شوند.»